

Eind goed al goed. Opgelost. Toch? Met goede mensen loopt het goed af. Slechte mensen raken toch wel verstrooid. Een eenvoudig verhaal. Wees niet hypocriet, zo klinkt het ook. Haal die balk uit je eigen oog, voordat je bij een ander minder makkelijk aanwijsbare zaken gaat aanwijzen. Als je verstandig bent bouw je op een rots.

Het is liefdevol van Jezus om deze levenslessen te delen. Hij beschermt zijn gehoor zo tegen hypocrisie. Behandel anderen zoals je zelf behandeld wilt worden, dan zal je goede vruchten voortbrengen en iedereen zal het kunnen zien. Wees wijs en bouw niet op zand. Begin bij een stevig fundament.

God misschien, wijsheid wellicht.

En wijsheid komt met de jaren. Die balk uit je eigen oog halen kost tijd. Als ik terugkijk naar mijn jeugdige jaren dan zat er geregeld een balk in m'n oog die flink in de weg zat. En misschien zit er op dit moment nog steeds wel een balk, maar heb ik hem nog niet zien zitten. Bij het lezen van de gelijkenis van de balk en de splinter moest ik ook even denken aan al die tieners die gingen klimaatspijbelen en daarna bij Macdonalds gingen eten. Die splinter dat er te weinig aan de bescherming van het klimaat gedaan wordt zit er misschien wel, maar de balk van het eten van vlees bij een bedrijf dat niet meteen positief bekend staat als het gaat om het milieu, zit flink in de weg. Die balk ziet iedereen zitten. Het appel dat de politiek meer aandacht voor het klimaat moet hebben is dan ineens heel gek.

Of misschien moeten we ook deze situatie omdraaien en zit er bij politiek en media een balk in het oog als het gaat om klimaat en is het gedrag van de pubers slechts een splinter...

In de tijd van Jezus beperkte zichtbare hypocrisie zich tot de omstanders, tegenwoordig kijkt de halve wereld mee via sociale media en tv. De waarschuwing van Jezus dat je eerst voor die balk moet zorgen is daarmee misschien wel urgenter dan ooit. Politieagenten, tv-sterren, u, jij en ik op straat, hypocrisie kunnen we onszelf bijna niet meer permitteren. Het leren van fouten wordt bijna onmogelijk gemaakt door genadeloze media. Waar is nog de ruimte om te leren? Om gewoon eens de mist in te gaan?

Dit bijbelgedeelte uit Lucas begint met kritiek die Jezus krijgt als hij met zijn discipelen aren aan het plukken is op de sabbat. Jezus vecht terug met de wapens waarmee hij wordt aangevallen: het oude testament. David at met zijn mannen van de broden waar alleen de priesters van mochten eten, is Jezus' repliek.

Dan geneest Jezus een man met een verschrompelde hand op de sabbat, tot groot ongenoegen van de Farizeeën en schriftgeleerden. Ze worden woest.

Daarna volgen de zaligsprekingen en het bekende gedeelte waarin Jezus zegt dat je je vijanden lief moet hebben, goed moet zijn voor wie je haten, moet zegenen wie je vervloeken en moet bidden voor degenen die je slecht behandelen. Keer je andere wang. Behandel een ander zoals je zelf behandeld wilt worden. Oordeel niet. Geef.

En dan komt het gedeelte dat we net lazen. Van de balk en de splinter. Van de goede en slechte vruchten. De gelijkenis van de wijze en de dwaze die een huis bouwen.

Zwart wit. Simpel.

Wie van u heeft er weleens een persoonlijkheidstest gedaan? Wel, dat is best interessant. Een inkijkje in jezelf. Als Jezus een persoonlijkheidstest had gedaan was er waarschijnlijk uit gekomen dat

hij controversieel is. Veel vrienden, maar ook veel vijanden. Geen blad voor de mond, niet onnodig mensen te vriend houden als er iets van grotere waarde op het spel staat.

Twaalf mannen volgen, duizenden soms. Maar ook veel boze lieden. Zij zijn fout. Wij doen het goed. Farizeeën en schriftgeleerden zijn fout en hypocriet, wij zijn uitverkoren door God. Maar ook Jezus' leerlingen hield hij met uitspraken en conclusies vaak niet te vriend.

Als ik bedenk wie ik om mij heen heb en wie ik als vijanden zou bestempelen, dan kan ik wel een paar namen noemen. Ik kan ook benoemen wat hen zo fout maakt, waar ze misstappen hebben begaan die ik verwerpelijk vind of wat er anderszins verkeerd is.

Maar... Als je aan die mensen zou vragen wat ze van mij vinden, dan geldt voor hen waarschijnlijk hetzelfde. Zij hebben hun argumenten klaar waarom ik fout zit. Waar ik misstappen beging en wat ik zou moeten verbeteren of veranderen.

Wat is dan rechtvaardig? Vanuit mijn positie gezien heb ik toch altijd gelijk. In de ethiek zijn er vaak geen eenvoudige antwoorden.

Het is dus allemaal niet zo simpel als Jezus ons hier wil doen geloven.

En zelf lijkt hij zijn adviezen ook niet helemaal op te volgen. Je andere wang toekeren? Jezus had z'n woordje toch ook altijd klaar? Addereengebroid, een woord dat Jezus in zijn mond nam als het ging om hypocriete schriftgeleerden. Het advies lijkt dan ook niet: wees zwak, maar veel meer: wees verstandig.

Wees verstandig en leer.

Wees verstandig en haal eerst de balken uit je eigen ogen.

Wees verstandig en je zult zien dat je goede vruchten voortbrengt.

Wees verstandig en bouw je huis op rotsgrond.

Maar dit hoef ik u natuurlijk helemaal niet te vertellen. U bent verstandige mensen. Heeft wijze beslissingen gemaakt, van uw fouten geleerd. Deze bijbelteksten zijn voor u toch helemaal niet meer nieuw? Er zijn kinderliedjes over geschreven, zitten waarschijnlijk zelfs diep geworteld in ons morele denken.

Aan de andere kant. We zijn nooit te oud om te leren en als we het bijbelgedeelte van vanochtend goed lezen, dan wordt er ook geschreven over leraren. Er zullen periodes in uw leven zijn of komen, waarin u een ander iets kunt leren. Een blinde kunt laten zien. Een tijd waarin u de blinde mag leiden en voorzien van wijsheid.

Toch mogen ook wij oppassen voor die balk.

Een van mijn favoriete uitspraken is van Benedictus de Spinoza die zei: "Ik heb mijn leven lang geprobeerd niet de spot te drijven met wat de mensen doen, er ook niet om te huilen of me er kwaad over te maken, maar het te begrijpen."

Met deze uitspraak in het achterhoofd wordt het bijbelgedeelte van vanochtend ineens een spiegel. Eentje die ik mijn kinderen probeer voor te houden, maar waar ik ook zelf af en toe in mag kijken. Dan nog kan de conclusie zijn dat wat de ander doet afkeuring verdient, maar de verstandige en wijze stap die daarvoor komt is het proberen te begrijpen. Als ik die ander begrijp en er dus begrip voor kan opbrengen wat hij of zij doet, dan is een gesprek ook veel beter te voeren. Empathie is wellicht noodzakelijk om dingen echt te veranderen.

Verstandige mensen zijn ook mensen die fouten durven toegeven, die kwetsbaar durven zijn, die rustig blijven en eerst nadenken voordat ze handelen. Wat dat betreft was Jezus een verstandig mens. Als ik zwak ben, ben ik sterk. Dat zijn woorden van hem en hij had gelijk. Zwak zijn betekent dus niet alles maar op je laten zitten. Als iemand je onterecht op je kop geeft dan ook maar figuurlijk je andere wang toekeren. Jezus deed dat zelf ook niet.

In zekere zin gaat verstandig zijn over balans.

Nooit boos worden kan zorgen voor een hoop opgekropte woede.

Altijd maar over je heen laten lopen kan zorgen voor een machteloos gevoel wat ergens anders weer gecompenseerd moet worden.

Psychologenkamers zitten vol met jonge mensen die hun gevoelens niet onder woorden krijgen, daar niet bij kunnen. Die te horen hebben gekregen dat ze zich niet moeten aanstellen, zich moeten inhouden. Meisjes die niet boos mochten worden in hun kindertijd en daar nu de negatieve vruchten van plukken. Jongens die te horen kregen dat ze niet mogen huilen. Balans en ruimte voor wat er is, is misschien wel belangrijker dan altijd maar rustig en verstandig te zijn.

Jezus zei: als je op je wang word geslagen keer je je andere toe.

Maar Jezus ging ook flexibel met de wet om, waarmee hij wist dat hij de schriftgeleerden en farizeeërs op de tenen zou trappen.

Jezus zei: geef als iemand je iets vraagt.

Jezus zei ook tegen een samaritaanse vrouw: ik ben niet gekomen voor jouw volk, maar voor de joden.

Tegenstrijdig of balans? Ik zou zeggen dat laatste.

Maar af en toe mag u in die spiegel kijken. Mag ik in die spiegel kijken. Doe ik het nog goed of doe ik anderen tekort? Probeer ik die ander te begrijpen of vooral mijn eigen gelijk te halen? Verwijt ik een ander iets terwijl ik vooral eerst met mijzelf aan de slag moet?

Vragen die volgens mij niet ineens zijn opgelost, maar die af en toe in het leven terug mogen komen. Op het moment dat je denkt dat je er bent komt een volgende leerfase. Als de golven van de zee komen periodes waarin we zelf mogen leren en misschien zijn er soms golven waarin we een ander iets mogen leren.

In bescheidenheid, met balans en met empathie.

Amen.

Jaap Marinus 28 april 2019